

Uchwała Nr 662/2018
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 25 października 2018 r.

**w sprawie oceny programowej na kierunku „studia nad słowiańszczyzną wschodnią”
prowadzonym na Wydziale Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego
na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim**

§ 1

Na podstawie art. 48a ust. 3 oraz art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2017 r. poz. 2183, z późn. zm.) w związku z art. 225 ust. 3 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1669) Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej – po zapoznaniu się z raportem Zespołu Oceniającego oraz stanowiskiem Uczelni, a także kierując się sprawozdaniem Zespołu nauk humanistycznych w sprawie jakości kształcenia **na kierunku „studia nad słowiańszczyzną wschodnią” prowadzonym na Wydziale Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim**, wydaje ocenę:

warunkową

§ 2

Warunkowa ocena, o której mowa w § 1, została wydana zgodnie z określonymi w Statucie PKA warunkami przyznawania ocen, uwzględniającymi stopień spełnienia poszczególnych kryteriów oceny programowej.

Ponieważ kryteria koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni oraz program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia uzyskały ocenę *zadowalającą*, nie zaistniały przesłanki do wydania oceny pozytywnej. Ocenę *zadowalającą* otrzymało również kryterium skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Pozostałe kryteria tj.: kadra prowadząca proces kształcenia, współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia, umiędzynarodowienie procesu kształcenia, infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia, opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia, otrzymały ocenę *w pełni*.

Warunkową ocenę programową uzasadniają zastrzeżenia dotyczące:

- 1) Koncepcji kształcenia i sformułowania kierunkowych efektów kształcenia,
- 2) Programu kształcenia umożliwiającego osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

Ad. 1.

- 1) Koncepcja kształcenia na kierunku *studia nad słowiańszczyzną wschodnią* zakłada możliwość uzyskania przez studentów kompetencji językowych na poziomie C1 ESOKJ (dla studiów pierwszego stopnia) oraz C2 ESOKJ (dla studiów drugiego stopnia) w zakresie wiodącego języka obcego, oraz kompetencji językowych na poziomie B2 ESOKJ dla drugiego języka obcego, który może być realizowany od kursu podstawowego. Jednocześnie koncepcja przewiduje, że studenci ocenianego kierunku nabywają kompetencje badawcze z zakresu trzech dyscyplin naukowych, szeroką podbudowę społeczno-kulturową/realizacyjną na temat krajów regionu, w szczególności obszarów powiązanych ze studiowanymi językami, oraz kompetencje tłumaczeniowe (w tym w zakresie tłumaczeń specjalistycznych) i na niektórych specjalnościach dodatkowo nauczycielskie. Założenie możliwości nabycia przez każdego studenta kierunku wymienionych kompetencji jest niemożliwe do zrealizowania w czasie przeznaczonym na kształcenie na ocenianym kierunku, biorąc pod uwagę kwalifikacje wstępne kandydatów i czas trwania kształcenia. Każda z prowadzonych na kierunku specjalności realizuje w różnym stopniu

i zakresie koncepcję kształcenia w ramach trzech zróżnicowanych modeli, tj. *de facto* odrębnych kierunków studiów. Jednocześnie jedna z tych specjalności – *kulturoznawstwo Europy Środkowo-Wschodniej* – nie mieści się w geograficznym i językowym zakresie określonym w nazwie kierunku.

- 2) Kierunkowe efekty kształcenia dla ocenianego kierunku zostały przypisane do obszaru nauk humanistycznych, dziedziny nauk humanistycznych i dyscyplin naukowych językoznawstwo, literaturoznawstwo i kulturoznawstwo. Jednakże w związku z bardzo szeroką definicją badań kulturoznawczych, która prowadzi do zatracenia tożsamości i odrębności tej dyscypliny naukowej, odnoszą się one także do innych dyscyplin w obszarze nauk humanistycznych, a nawet w obszarze nauk społecznych.
- 3) Kierunkowe efekty kształcenia nie określają poziomu kompetencji językowych absolwentów wg ESOKJ, które uzyskują wszyscy absolwenci kierunku i delegują określenie tego poziomu do efektów modułowych (specjalnościowych). W ten sposób jednostka nie tylko nie określiła poziomu ESOKJ, ale usankcjonowała możliwość osiągnięcia tożsamego stopnia biegłości językowej na obydwu poziomach kształcenia.
- 4) Jednostka nie sformułowała efektów kształcenia dla modułu kształcenia nauczycieli, który obejmowałby pełny zestaw ogólnych efektów kształcenia określony standardami kształcenia nauczycieli. Efekty dla tej ścieżki kształcenia zostały określone na poziomie efektów kształcenia formułowanych dla poszczególnych przedmiotów. Sformułowane na poziomie przedmiotów efekty kształcenia odnoszą się ogólnie do różnych kompetencji związanych z zawodem nauczyciela, częściowo pokrywają się ze szczegółowymi efektami kształcenia sformułowanymi w standardach kształcenia nauczycieli, częściowo poza nie wychodzą lub ich nie uwzględniają.

Ad. 2.

- 1) Na kierunku *studia nad słowiańszczyzną wschodnią* prowadzonym na Wydziale Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego realizowane są na każdym stopniu kształcenia trzy odrębne programy studiów, które odpowiadają specjalnościom 1) *filologia rosyjska* 2) *filologia białoruska z językiem rosyjskim i angielskim* i *ukrainistyka z językiem rosyjskim i angielskim* oraz 3) *kulturoznawstwo Europy Środkowo-Wschodniej*, dla których wymiar godzin zajęć kontaktowych różni się w zależności od specjalności i kombinacji językowej. Program studiów – w zależności od instytutu/katedry i specjalności – nie umożliwia uzyskania wszystkich kierunkowych kształcenia i traktuje je wybiórczo. Np. na specjalności *filologia rosyjska* nie jest osiągany efekt odnoszący się do umiejętności translatorycznych, ponieważ w program studiów nie zapewnia odpowiednich zajęć, program studiów tej specjalności nie zapewnia też osiągnięcia przez studentów wiedzy związanej z kulturoznawstwem, a na specjalnościach *ukrainistyka z językiem rosyjskim i angielskim* i *filologia białoruska z językiem rosyjskim i angielskim* treści kulturoznawcze są uwzględnione w programie studiów pośrednio, czyli na przykład w ramach przedmiotów językoznawczych, często fakultatywnych, przez co nie są zapewnione systemowo dla każdego studenta. Program studiów pierwszego i drugiego stopnia nie zapewnia uzyskania przez studenta kompetencji badawczych w zakresie każdej z dyscyplin traktowanych w koncepcji kształcenia i w części kierunkowych efektów kształcenia, jako równorzędne. Na specjalności *filologia rosyjska* przygotowuje w zakresie literaturoznawstwa i językoznawstwa, na specjalnościach *ukrainistyka z językiem rosyjskim i angielskim* i *filologia białoruska z językiem rosyjskim i angielskim* w dyscyplinach językoznawstwo, literaturoznawstwo i kulturoznawstwo, a na specjalności *kulturoznawstwo Europy Środkowo-Wschodniej* w dyscyplinie kulturoznawstwo (z elementami literaturoznawstwa). Program studiów na kierunku nie umożliwia zatem osiągnięcia przez wszystkich studentów podstawowych umiejętności i kompetencji badawczych w zakresie dyscyplin językoznawstwo, kulturoznawstwo i literaturoznawstwo. Jednostka rozpoczęła działania naprawcze i przygotowała ogólną koncepcję nowego jednolitego programu studiów filologicznych na kierunku *studia nad słowiańszczyzną wschodnią* i wyłączenia z niego specjalności *kulturoznawstwo Europy Środkowo-Wschodniej*, na która ma być podstawą do utworzenia

nowego kierunku studiów, jednak w chwili obecnej nie można stwierdzić czy przedstawiona koncepcja zostanie w pełni zrealizowana i poskutkuje opracowaniem jednolitego programu studiów umożliwiającego uzyskanie przez wszystkich studentów kierunku wszystkich zakładanych kierunkowych efektów kształcenia.

- 2) Model kształcenia nauczycieli realizowany na ocenianym kierunku nie umożliwia realizacji *rozporządzenia MNiSW z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela* (Dz.U. 2012, poz. 131). Stwierdzone nieprawidłowości dotyczą:

- a) niezgodności treści przedmiotów realizujących poszczególne moduły standardów z treściami określonymi w standardach i w konsekwencji nierealizowanie znacznej części z nich na studiach pierwszego i drugiego stopnia;
- b) niezgodności programów praktyk z treściami określonymi w standardach na studiach pierwszego stopnia;
- c) niedostatecznego wymiaru godzin praktyk realizowanych na studiach drugiego stopnia;
- d) niezgodności następstwa realizacji poszczególnych modułów z kolejnością określoną w standardach.

W programie kształcenia nauczycieli nie zostały uwzględnione zmiany w ustroju szkolnym wprowadzone w 2017 roku oraz ich skutki, związane ze zniesieniem gimnazjów i wydłużeniem kształcenia w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych. Za niewłaściwą należy uznać także dominację formy wykładowej w modułach przygotowujących do zawodu nauczyciela.

- 3) Wymagania rekrutacyjne są pochodną trzech różnych koncepcji kształcenia i nie można wyodrębnić jednolitych i spójnych zasad rekrutacji na studia pierwszego i drugiego stopnia na kierunku *studia nad słowiańszczyzną wschodnią*, w związku z czym nie zapewniają one równych szans dla kandydatów w podjęciu kształcenia na ocenianym kierunku i nie umożliwiają sporządzenia listy rankingowej opartej na tych samych kryteriach oceny. Niejednolite zasady rekrutacji na studia pierwszego stopnia nie zapewniają, w przypadku specjalności *ukrainistyka z językiem rosyjskim i angielskim, filologia białoruska z językiem rosyjskim i angielskim* oraz *kulturoznawstwo Europy Środkowo-Wschodniej* kandydatów o właściwych kompetencjach językowych, gdyż język obcy wiodący/kierunkowy nie jest od kandydatów wymagany. W przypadku studiów drugiego stopnia, niespójne w obrębie kierunku zasady rekrutacji (z wyjątkiem specjalności *filologia rosyjska*) nie gwarantują doboru kandydatów ze wstępnym poziomem języka obcego wiodącego, umożliwiającym osiągnięcie poziomu C2 ESOKJ. Jednostka rozpoczęła działania naprawcze i przygotowała ogólną koncepcję nowych jednolitych zasad rekrutacji zapewniających właściwy nabór kandydatów, jednak w chwili obecnej nie można stwierdzić czy przedstawiona koncepcja zostanie w pełni zrealizowana i zapewni równe szanse kandydatom na studia.

Ocenę *zadowalającą* otrzymało również kryterium skuteczność wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia. W odniesieniu do tego kryterium należy stwierdzić, iż wyniki działań podejmowanych w ramach przyjętych procedur *Systemu Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia* nie są weryfikowane pod względem przydatności i skuteczności ich wykorzystania w ocenie realizowanego procesu kształcenia, co utrudnia monitorowanie jakości kształcenia oraz podejmowanie działań naprawczych i doskonalących.

Wskazane w niniejszej uchwale nieprawidłowości w procesie kształcenia dowodzą nieskuteczności systemu w zakresie monitorowania osiągania efektów kształcenia. Analiza funkcjonowania systemu wskazuje na niewielki i zróżnicowany w zależności od jednostki wydziału udział studentów i przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego w procesie oceny programów kształcenia. Głównym źródłem informacji skutkujących ich modyfikacją są wnioski i spostrzeżenia nauczycieli akademickich i kierowników jednostek organizacyjnych. Wydział nie prowadził okresowego przeglądu programów kształcenia dla kierunku „studia nad słowiańszczyzną wschodnią”, zgodnie z przyjętą procedurą. W odpowiedzi na Raport PKA jednostka wskazała na zaangażowanie Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia oraz Wydziałowej Komisji ds.

Studenckich i Procesu Kształcenia w przygotowanie nowego jednolitego dla kierunku programu kształcenia, jednak dotychczasowa skuteczność systemu w diagnozowaniu słabych stron programu kształcenia jest niska ze względu na brak propozycji weryfikowalnych działań naprawczych oraz wniosków dotyczących ich efektywności. W związku z powyższym Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia należy poddać ponownej ocenie z perspektywy wymienionych wyżej niedoskonałości.

§ 3

Następna ocena programowa na kierunku „studia nad słowiańszczyzną wschodnią” w jednostce wymienionej w § 1 powinna nastąpić w roku akademickim **2019/2020**.

§ 4

1. Uczelnia niezadowolona z uchwały może złożyć wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy.
2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, należy kierować do Polskiej Komisji Akredytacyjnej w terminie trzydziestu dni od dnia doręczenia uchwały.

§ 5

Uchwałę Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej otrzymują:

1. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego,
2. Rektor Uniwersytetu Warszawskiego.

§ 6

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
POLSKIEJ KOMISJI AKREDYTACYJNEJ

Krzysztof Diks